

Nr 490

Av herrar **Sehlstedt** och **Andersson** i **Dunker**, om *ändrad personalorganisation för skolhemmet på Lövsta, m. m.*

Å ungdomsvården i socialstyrelsens regi har lagts vården av vanartad och kriminell ungdom i första hand under 18 års ålder. Efter lagstiftning om unga lagöverträdarens behandling, som trätt i kraft den 1 juli 1954, skall efter detta alla ungdomar under 18 års ålder, som gjort sig skyldiga till kriminellt beteende, i stället för att undergå ovillkorligt frihetsstraff, överlämnas till barnavårdsnämnderna för skyddsuppfostran, vilket emellertid i stor utsträckning är entydigt med vård å ungdomsvårdsskola. Bland ungdomsvårdsskolorna intar de s. k. specialskolorna för det psykiska abnormklientelet, Lövsta resp. Ryagården (den senare för flickor), en särställning. Så är Lövsta den enda skola som står under psykiatrisk ledning, med motiveringen, att där skall intagas elever, som skall stå under ständig läkar-tillsyn. Alla sakkunniga instanser, kungl. socialstyrelsen, riksåklagarämbetet, barnavårdsnämnderna ute i landet m. fl., har samstämigt framhållit, att särskilt inom denna sektor, dvs. vården av psykiskt abnorma ungdomar, resurserna är mera otillräckliga än inom någon annan del av den samlade ungdomsvårdsskolorganisationen. Så har även kungl. socialstyrelsen nyligen gjort framställning om att få utreda frågan, hur det psykiska abnormklientelet i yngre åldrar skall kunna beredas tillräckliga vårdmöjligheter. Det kommer emellertid att ta avsevärd tid innan en sådan utredning kan resultera i ökade möjligheter till vård för sådan ungdom. Till dess är det utomordentligt viktigt, att de redan existerande vårdresurserna på allt sätt effektiviseras. Härvidlag borde de humanitära synpunkterna få väga tyngre än alla s. k. effektivitetssynpunkter.

I detta läge och mot denna bakgrund har styrelsen för Lövsta skolhem och yrkesskola sedermera med tillstyrkande från kungl. socialstyrelsen framfört vissa äskanden inför budgetåret 1956/57. Dessa äskanden har i allt väsentligt ett gemensamt drag, nämligen att effektivisera och förbättra vården och arbetsförhållandena vid skolan.

Redan under den föregående lövstachefens, dr Birger Sjödén, tid, vilken avled i mars 1953, hade önskemål framförts om inrättandet av en biträdande läkartjänst vid skolan, vilket också upptogs av ungdomsskolutredningen. Under 1 1/4 år var tjänsten som chef och läkare vid skolan vakant och lockade ingen sökande, förrän samtidigt annonserades en tjänst som biträdande läkare. Den nuvarande innehavaren av tjänsten framförde vid sitt

tillträde likaså önskemålet om ett sådant biträde som en förutsättning för det medicinska arbetets rätta bedrivande. Tjänsten har emellertid inte kunnat finna någon sökande, vilket är att återföra på att det vid skolan saknas bostad för läkaren, tillfredsställande arbetsutrymmen och sannolikt även på grund av löneställningen (Cg 29). Motsvarande befattningar, inrättade av andra huvudmän, har lockat flera sökande och icke varit svåra att besätta, vilket emellertid måste återföras på de gynnsammare villkor, som dessa övriga huvudmän kunnat erbjuda. I stället har tjänsten besatts med en skolpsykolog, vilket är ett nästan lika angeläget behov för skolans del. Den nuvarande chefen och läkaren, som erhållit tjänsten på andra premisser än nu existerande, söker också annat verksamhetsområde under hänvisning till att huvudmannen icke kunnat organisera verksamheten på det sätt, vilket angivits i premisserna, då han sökte tjänsten och erhöll densamma.

På skolhemsavdelningen, avsedd för barn i åldrarna under 15 år, där det i särklass besvärligaste klientelet i dessa åldrar samlas från hela riket, råder f. n. den organisationen, att på varje paviljong tillsyns- och vårdarbetet utav eleverna (åtta stycken) delas mellan en husföreståndarinna i 13 lönegraden och ett biträde i 6 lönegraden (vid tillträdet i regel 4 lönegraden). Dessa biträdestjänster har emellertid icke kunnat locka några andra sökande än praktikanter och spisbiträden m. m., som tagit det som en passagetjänst. Såväl av omtanke om elevernas bästa som med hänsyn till personalen är det ytterst angeläget, att på dessa skolhempaviljonger en viss kontinuitet kan upprätthållas vid vårdarbetet. Med nuvarande organisation kan detta inte ske, då på ett år inte mindre än 20 ombyten har skett på dessa biträdestjänster. Detta till stor våda för dessa regelbundet gravt störda pojkar, som behöver lugn och trygghet i sin omgivning. Det är anmärkningsvärt, att Kungl. Maj:t enligt statsverkspropositionen har för avsikt att med riksdagens medgivande införa systemet med husföreståndare och *vårdare* (i lönegrad 12) på skolor för normala eller mindre svårt störda (Hammargården och Folåsa) medan man vid en skola avsedd för det i särklass svåraste klientelet, där man dessutom har en beläggning om åtta elever per stuga, vill bibehålla en otillräcklig organisation. Denna organisation kräver dessutom en tjänstgöringstid på 60 timmar per vecka för stugpersonalen, eftersom s. k. dubbeltjänst måste krävas på grund av bitrådets otillräckliga kvalifikationer. Då skolan saknar möjlighet att med bibehållandet av kraven på kvalificerad elevtillsyn eliminera dubbeltjänsten under nuvarande förhållanden, kan inte någon sänkning av arbetstidens längd ställas i utsikt med mindre än att biträdesbefattningarna utbytes mot vårdarbefattningar i enlighet med kungl. socialstyrelsens äskanden. Berörda befattningshavare har tillkännagivit, att de, om arbetstidens längd inte kan regleras, kommer att begära ersättning för övertidstjänstgöringen, vilken uppgår till 12 timmar per vecka och befattningshavare. Med den föreslagna omorganisationen, utbyte av biträdespersonal mot vårdarpersonal, behöver dubbeltjänst

inte förekomma och, som följd därav, ej heller övertidstjänstgöring. Kostnaden för övertidstjänstgöring kan beräknas uppgå till ca 18 000 kr. per år, medan ovannämnda förslag innebär en kostnadsökning av ca 11 000 kr. per år.

Likaså synes det synnerligen rimligt och önskvärt, att vid en anläggning av Lövstas storlek chefen och läkaren i sin verksamhet borde få avlastning av rutinuppgifter genom ett kanslibitråde.

Denna redovisning av personalsituationen har närmast avsett att klargöra de utomordentliga svårigheter, under vilka Lövsta skolhem och yrkesskola arbetar, liksom också det faktum, att organisationen vid skolhemmet i realiteten hotar att bli dyrare därest berörda befattningshavare kommer att begära övertidsersättning.

Ett besvärande hinder i hela verksamheten för närvarande är de trånga och i två olika byggnader befintliga expeditjonslokalerna. Redan år 1946 framhölls av statens organisationsnämnd, att administrationslokalerna vid Lövsta skolhem och yrkesskola var otidsenliga. Till belysande av detta förtjänar följande utdrag ur organisationsnämndens PM beträffande organisationsundersökning vid statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården att återges:

»En förändring i kontorslokalernas planering synes önskvärd. Nu rådande förhållanden i detta avseende medför bl. a., att kontorspersonalen i och för sitt arbete nödgas förflytta sig mellan kontorsbyggnaderna ett flertal gånger varje dag. Det föreslås, att kontorslokalerna i sin helhet förläggas till en och samma byggnad, i detta fallet byggnaden för observations- och sjukavdelningen, vilken för detta ändamål måste byggas till. Planeringen av tillbyggnaden för kontorslokalerna blir helt avskild från entrén till observations- och sjukavdelningen. Mellan kontoret och sistnämnda avdelningar bör däremot finnas en inre förbindelseled. De härigenom ledigblivna lokalutrymmena i den andra byggnaden, inalles fyra rum, torde kunna finna användning såsom bostäder åt personal vid skolan, enär visst behov av dylika förefinnes. Det kan i detta sammanhang omnämnas, att ifrågavarande byggnad i övrigt är inredd för personalbostäder. Genom denna omändring ernås främst ett bättre utnyttjande av skrivbitrådets arbetstid samt ett mindre lokalbehov totalt sett för kontoret.»

En centralisering av expeditjonslokalerna synes sålunda böra ske på ett ställe — och nu med ännu starkare hänsyn till läget — borde expeditjonslokaler för läkare, bitr. läkare och hans biträden, vilka lokaler nu finns i en byggnad, sammanföras med lokalerna för avdelningsföreståndarna och bokhållaren, vilka nu finns i en annan byggnad ca 50 meter därifrån.

Vid skilda tillfällen har detta således för länge sedan observerade behov framförts, så även av ungdomsvårdsskolutredningen.

Samtidigt härmed bör en telefonväxel inrättas vid skolan. På vissa områden har skolan utbyggts avsevärt, genom inrättande av en specialavdel-

ning, en ny terapiverkstad m. m. Detta kräver emellertid en förbättrad integration utav verksamheten, varvid de redan förut otidsenliga och splittrade administrationslokalerna, väl dokumenterad sedan 10 år, blivit än mer till hinder för verksamheten. De är även helt otillräckliga om den i propositionen föreslagna personalförstärkningen skall genomföras. Över huvud taget är den nuvarande desorganisationen till besvärande hinder för personalen i dess arbete. Dit hör också besvären med telefonkontakten inom skolan i brist på telefonväxel.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen måtte besluta att för skolhemmet på Lövsta införes den här ovan angivna personalorganisationen med husföreståndarinnor och vårdare, i resp. 13 och 12 lönegraden, att för tillbyggnad av kontorslokalerna anslås 153 000 kronor, samt att för inrättande av en telefonväxel anslås 12 000 kronor.

Stockholm den 26 januari 1956

Ossian Sehlstedt

Harald Andersson

i Dunker
